

DE LEVENS VRAGEN VAN DE WACHTER

Herman Brusselmans
Siska Schoeters
Helmut Lotti
Evi Hanssen
Patrick Lefevere
Olga Leyers
Jan Mulder
Frances Lefebure
Guido Belcanto
Delphine Lecompte
Edouard Vermeulen
Barbara Sarafian
Björn Soenens
Klaasje Meijer
Thomas Vanderveken
Zuhal Demir
Johan Bonny
Wendy Van Wanten
Tijs Vanneste
Pedro Brugada
Lynn Wesenbeek
Roger Housen

Sabine Vermeiren

Lannoo
Campus

INHOUD

Het idee	—	7
De start	—	9
De vragen	—	15
Ervaringen	—	25
Herman Brusselmans	—	31
Siska Schoeters	—	41
Helmut Lotti	—	51
Evi Hanssen	—	61
Patrick Lefevere	—	71
Olga Leyers	—	83
Jan Mulder	—	93
Frances Lefebure	—	103
Guido Belcanto	—	113
Delphine Lecompte	—	123
Edouard Vermeulen	—	133
Barbara Sarafian	—	143
Björn Soenens	—	153
Klaasje Meijer	—	163
Thomas Vanderveken	—	173
Zuhail Demir	—	183
Johan Bonny	—	193
Wendy Van Wanten	—	205
Tijs Vanneste	—	215
Pedro Brugada	—	225
Lynn Wesenbeek	—	235
Roger Housen	—	245

HET IDEE

‘Meneer De Wachter,

Ik contacteer u in functie van een nieuw format dat de krant Het Laatste Nieuws de komende tijd wil uitrollen.’

Zo begint het. Op 17 oktober 2019.

Met een mail.

Maar eigenlijk al één dag ervoor, op 16 oktober, wanneer op de redactie van *Het Laatste Nieuws* drie mensen bijeen zitten in een bedompt vergaderlokaal. Ze zijn gekomen om te brainstormen en op de agenda staat maar één punt: er moet een nieuw interviewconcept worden bedacht. Iets met — lelijk woord — BV’s. Bekende Vlamingen. En bij uitbreiding BN’ers. Bekende Nederlanders.

Er zijn er twee gekomen met koffie, de derde heeft een blik Coca-Cola Zero bij en op de tafel liggen broodjes met boter en ham — waarschijnlijk restjes van de ochtendvergadering. Beurtelings kijken de drie elkaar aan, het blijft een hele tijd stil. Een nieuw interviewconcept. Allemaal goed en wel. Maar hoe?

Geen van de drie is gekomen met een voorstel en het whiteboard in de hoek van de ruimte blijft leeg. Iets ‘nieuws’. Oké. Maar het moet ook zijn: iets ‘anders’ dan wat we gewoon zijn. ‘Persoonlijker!’ zegt de eerste. ‘Diepgravender!’ specificeert de tweede. ‘Over het léven!’ besluit de derde en op het whiteboard verschijnt een woord. ‘Diepgang’. De drie weten nog altijd niet hoe, maar ze weten wel waar ze naartoe willen. Naar interviews, weg van de actua. Interviews die ergens over gáán. De politicus, eens niet over de rel van de week. De profvoetbal-

ler, eens niet over het beslissende doelpunt. De acteur, eens niet over zijn rol in de nieuwe bioscoopfilm. Maar gewoon over zichzelf. Over zijn dromen. Over zijn gemiste kansen. Over de liefde, over doodgaan. Kort samengevat: over de dingen die er echt toe doen in het leven, en op het whiteboard verschijnt een nieuw woord. ‘Psychologie’.

In de vergaderruimte tikken de minuten intussen voorbij, niemand zegt nog iets. ‘Psychologie, dus’, doorbreekt de coladrinker uiteindelijk de stilte. ‘Kunnen we.’ Maar zijn twee strenge ogen, die opkijken boven het zware, zwarte brilmontuur, zijn daar nog niet zeker van. In de hoek van de ruimte heeft een van de twee anderen intussen een elektronische sigaret opgediept uit het borstzakje van zijn lichtblauwe overhemd. Mag niet in dit gebouw, hij weet dat. Maar op momenten van stress durft hij het al eens vergeten. Na één diepe inhalatie steekt hij het onding weer weg. ‘Psychologie’, zegt de man met de bril opnieuw, en hij kijkt de ruimte rond.

De drie weten wat ze willen, ze willen een vaste vragenset. Een lijst van vragen, waar ze het veld mee in kunnen. Alleen: welke vragen? Wie gaat die bedenken? En moeten ze dat eigenlijk zelf wel willen doen? Als ze ‘diepgang’ willen, zoals op het whiteboard staat, en als ze geloofwaardig willen zijn, moeten ze dan niet naar de allerbeste? Naar de autoriteit ter zake? Het duurt even voor de naam valt, maar als hij valt, kijken de drie elkaar aan en weten ze dat ze gefinisht zijn. Als ze de vergaderruimte verlaten, blijft alleen het whiteboard achter. Naast de woorden ‘diepgang’ en ‘psychologie’ staat nu ook ‘Dirk De Wachter’.

Een van de drie mensen, die dag, ben ik.

Ik ben niet de vaper en ik draag ook geen zware, zwarte bril.

Ik ben de hoofdredacteur noch de directeur.

Ik ben de journalist die de dag erna een mail stuurt.

‘Mag ik u daarover eens bellen, meneer De Wachter? Dan duid ik het en bekijken we wat we voor elkaar kunnen betekenen.’

Veel groeten,

Sabine Vermeiren

DE START

Vier weken later sta ik aan zijn deur. Een huis in Antwerpen, vier etages hoog, in een sobere art-nouveaustijl. Ik ben hier nooit eerder geweest, ik heb Dirk De Wachter nooit eerder ontmoet en ik ben nerveus. Ik heb aan de telefoon al toegelicht waarvoor ik hem nodig heb, maar vandaag moet er boter bij de vis en kom ik voor zijn ‘ja’.

Zijn praktijkruimte ligt in het souterrain. Vijf arduinen treden naar beneden, een deur, een smalle gang, weer een deur en ik zit in de ruimte waar de bekendste psychiater van het land zijn patiënten ontvangt. Twee fauteuils, een werktafel, een lampje en wat kunst, meer is het niet. Ik beeld me in welke verhalen hier zijn verteld, welke tranen hier zijn gestort en welke woorden van troost hier zijn gesproken. Volwassen mannen en vrouwen, worstelend met hun demonen. Gezonde mensen die zich ziek voelen. Zieke mensen die zich gezond willen voelen. Mensen die in het leven een goeie start kregen. Mensen die helemaal niks kregen.

Minzaam, met gebogen hoofd en zijn vingers in elkaar gestrengeld, zit hij tegenover me. Zijn benen zijn gekruist en hij draagt zijn typische zwarte pak op zwarte schoenen. Om zijn mond zit een nauwelijks merkbare, fluwelen glimlach. Zijn blik is uitnodigend, zijn lichaamstaal open. Niet gek, bedenk ik me, dat mensen deze man hun zielenroerselen toevertrouwen. Als het leven je op de proef stelt, en als je het daar met iemand over wilt hebben, kan het maar beter zijn met iemand als hij.

Het gesprek, die middag, is gemoedelijk. Het gaat over drie woorden op een whiteboard en als ik een uur later weer op het trottoir sta, is er een deal. Of misschien niet echt een deal, maar toch een intentie. Een intentie om — jazeker — samen te werken. Maar de psychiater

is kritisch geweest. Het moet *góéd* zijn, heeft hij gezegd. Niet vrijblijvend, niet banaal. Niet plat, niet vulgair. Maar slim en evenwichtig. Fijngevoelig waar het moet, doortastend waar het mag.

‘Laat me nadenken over interviewvragen,’ heeft hij gezegd. ‘Hoeveel wil je er?’

‘Zie maar. Zoveel je er nodig hebt.’

Op 9 januari 2020 heeft hij ze klaar en vallen ze in m’n mailbox. Het zijn er zestien en het is spannend om ze te lezen. Zullen ze aansluiten bij wat we in dat muffe vergaderlokaal, bij koffie en ham, voor ogen hadden? Zal de toon, de stijl, de inhoud wel passen bij *HLN*? Al na vier vragen ken ik het vermoedelijke antwoord. En na zestien vragen weet ik dat we hebben wat we zochten: een nieuw interviewformat. Geen punt, geen komma behoeft verandering.

Op de redactie spreken we af dat we starten in het voorjaar. Idealiter: in april. Eén aflevering per week, telkens op zaterdag. In het bureau van de hoofdredacteur goochelen we met namen want een interviewreeks, allemaal goed en wel, maar wie willen we daar precies in brengen? Zangers, acteurs, tuurlijk. Maar het moet breder. CEO’s. Profen. Topsporters. Wetenschappers. Politici. Academici. Zolang ze maar enige bekendheid hebben. En zolang ze maar bereid zijn in hun ziel te laten kijken — liefst voluit, maar minstens een beetje.

Op 12 maart zit ik in hotel The Dominican in Brussel. Ik ben gekomen voor m’n eerste interview en dat is met voetbalanalist Jan Mulder. Van wat hij op mail heeft verteld, weet ik dat dit de plek is waar hij logeert als hij voor werk in België is, maar in de bar zit die dag nauwelijks volk en de sfeer is geladen. Een virus uit China richt brokken aan, steeds meer mensen belanden in het ziekenhuis en het land staat onder hoogspanning. Jan is gekomen met ambitie, hij heeft er zin in, maar hij voelt zich wat onbehaaglijk, zegt hij. Ik ook, als ik eerlijk ben. Want ja, dat virus. Toch loopt het interview goed. We praten bijna twee uur, drinken koffie en als we na afloop afscheid nemen — met behoud van een armlengte afstand — is dat hartelijk. Het zal mijn laatste fysieke ontmoeting in maanden zijn. Die avond

beslist de Nationale Veiligheidsraad dat de scholen dicht moeten en de horeca moet sluiten. België zal voor lange tijd op slot zitten.

De interviewreeks gaat de ijskast in, want diepgravende gesprekken over een computerscherm? Gaat niet. Ik moet mijn gesprekspartners kunnen zien. Ik moet de sfeer kunnen voelen. Ik moet hun lichaamstaal kunnen lezen. Ik moet kunnen horen wat ze zeggen en kunnen inschatten wat ze níét zeggen. Als ik in twee ogen kijk, wil ik niet dat er een monitor tussen zit.

Het zal dan nog negen maanden duren — tot januari 2021 — voor de reeks wél van start gaat. Met eerst Jan Mulder, gevolgd door popfenomeen Natalia, advocaat Jef Vermassen en politica Hilde Crevits, die op dat moment viceminister-president van de Vlaamse regering is. Vier goeie interviews, waarin veel openheid en veel kwetsbaarheid zit. Met vier mensen die tijdens hun carrières plat geïnterviewd zijn. Van in de *Flair* tot in *De Tijd*, ze hebben over alles gepraat. Over hun werk, over hun huis, over hun hond, over hun kinderen, over hun vakantiebestemming, over hun bankrekening. Maar nergens heb ik hen zo intiem, zo fragiel, zo compleet en zo ongedwongen gezien als toen ze de vragen van De Wachter kregen voorgelegd.

De toon is gezet, de formule werkt en — niet onbelangrijk — de lezers weten het te smaken. In de maanden die volgen, interview ik de meeste uiteenlopende figuren. De ene week een showbizzfenomeen als Regi Penxten, de volgende een topman uit het onderwijs als Lieven Boeve. Maar ook acteurs, een schrijfster, een radiopresentator, een ondernemster en een dichter. Met sommige mensen praat ik anderhalf uur, met andere drie of vier. Soms in een onpersoonlijk vergaderlokaal, soms in een huis waar het ruikt naar verse soep. Soms in een sfeer die hartelijk en ongedwongen is, maar soms ook niet en is er afstand. Omdat er spanning hangt. Of zenuwen zijn. Of er thema's op tafel liggen waarover het moeilijk praten is.

Hoe sterk de interviewvragen écht zijn, heb ik bij die eerste interviews misschien nog niet ten volle door. Dat zal ik pas begrijpen naarmate ik meer gesprekken heb en ik de systematiek ontwaar. Ik zal ontdekken dat geen enkele vraag random is, want dat elke vraag

een doel dient, en die doelen zijn uiteenlopend. Het is soms achteruit kijken, soms vooruit, reflecterend over altruïsme, over spijt en over kwetsuren. Over grote en over kleine gelukjes. Over opvoeding en over lotsbestemming. Over troost en schoonheid. Over liefde, over doodgaan.

Ik zal doorheen de gesprekken grappige antwoorden horen, ik zal verrassende antwoorden horen, ik zal ontwapenende antwoorden horen, maar vooral zal ik inzichten horen. We zijn niet allemaal zanger, acteur of minister, maar we delen dezelfde zoektocht naar geluk, naar voldoening, naar zingeving en naar liefde. De politicus wil hetzelfde als de loketbediende. De chansonnier hetzelfde als de leraar geschiedenis. De theatermaker hetzelfde als de neurochirurg, de dakwerker en de deurwaarder. En al zal de ene daar meer geluk bij hebben dan de andere, we doen dat allemaal worstelend, klungelend en met vallen en opstaan. Kankerdiagnoses, onvervulde kinderwensen of depressies hebben lak aan titels, aan dure naamkaartjes of aan honderdduizend volgers. Ze treffen iedereen en dan kan het maar helpen, of misschien inspireren, om te weten hoe andere mensen daarmee omgaan. Want bekende mensen zijn ook maar mensen. En dat is, weg van de podia, de spreekgestoeltes en de tooneelspots, meer dan genoeg.

Wat is begonnen in een coronajaar zal uiteindelijk een — naar krantennormen — langlopende interviewreeks worden want na de eerste jaargang komt een tweede, na de tweede een derde en na de derde een vierde. Ik zal in die periode mensen tegenkomen die aanvankelijk kil en afgemeten zijn, maar die gaandeweg smelten en iets prijsgeven. Ik zal er tegenkomen die van plan zijn iets weg te steken en dat zestien vragen lang volhouden — wat hun goed recht is. Maar ik zal er ook tegenkomen die plooiën omdat ze vertrouwen voelen en omdat het misschien maar eens gezegd moet worden. Ik zal er tegenkomen die op hun lip bijten, ik zal er tegenkomen die stoïcijns kalm blijven, ik zal er tegenkomen die een façade hooghouden, en ik zal er tegenkomen die wenen. Dat laatste regelmatig. En al is dat nooit een doel op zich, het toont kwetsbaarheid aan en dat is mooi.

Ik zal mensen tegenkomen die liever niet deelnemen omdat ze het te persoonlijk vinden, maar ik zal er ook tegenkomen die zichzelf spontaan aanbieden. Ik zal er tegenkomen die zelfgemaakt gebak op tafel zetten (dank u, Bart Kaëll), ik zal er tegenkomen die de Bialetti bovenhalen voor artisanale koffie (Hannelore Knuts, you know who you are), ik zal er tegenkomen die bij de traiteur dumplings zijn gaan halen (hartje voor Lore Van de Weyer) en ik zal er tegenkomen die me de beste terrassen in Gent laten zien (merci, Ben Segers). Ik zal er tegenkomen met wie het praten is op een slechte stoel in een steriel lokaal, maar ik zal er ook tegenkomen in lawaaierige volkscafés met brandende haard op winterse dagen (Barbara-Sarafian-gezelligheid), ik zal er tegenkomen in huiselijke settings met de ontbijtbordjes nog op tafel (niet erg, Guga Baúl) en ik zal er tegenkomen in knusse Brusselse appartementen met dikke tapijten en lavalampen (jawel, Lize Spit). Maar wat het decor ook is en hoe bitter de koffie soms misschien ook smaakt, het doet er niet toe, enkel het gesprek doet ertoe.

Aan de zestien aanvankelijke vragen zal in de loop van de jaargangen nog licht gesleuteld worden. Telkens in de maanden juli en augustus, telkens wanneer de reeks tijdelijk in zomerreces is, en telkens in overleg met Dirk De Wachter. Nooit drastische ingrepen en nooit met wijziging van de thema's. Maar hier en daar verandert een vraagstelling om ze toegankelijker te maken. Of concreter. Of makkelijker te beantwoorden. Eén keer zal de reeks ook van titel veranderen. Van 'De 16 vragen van De Wachter' naar 'De levensvragen van De Wachter'. En er zullen in totaal drie uitmuntende fotografen aan meewerken. In die volgorde Pieter-Jan Vanstockstraeten, Wannes Nimmergeers en Jelle Vermeersch.

Wanneer dit boek verschijnt, zal de reeks een vijfde jaargang ingaan en heb ik om en bij de 160 interviews gedaan, goed voor 400 uur tape. Omgerekend: zestien dagen, zestien nachten. Ik weet niet of de reeks mensenlevens heeft veranderd, maar het mijne in elk geval wel. Ik heb bijzondere gesprekken gehad, heb fascinerende mensen ontmoet, heb in boeiende levens mogen meekijken, heb aangrijpende verhalen gehoord en heb waardevolle inzichten mogen noteren, die me in mijn eigen leven ongetwijfeld beïnvloed hebben. Op de terugweg, in de auto, heb ik daar vaak een grote dankbaarheid voor gevoeld.

De 22 interviews in dit boek zijn een greep uit wat ik de afgelopen vier jaar heb ingeblikt. Het zijn niet noodzakelijk de ‘beste’ interviews — wat is dat zelfs, een ‘beste’ interview? — maar het zijn interviews die me zijn bijgebleven om uiteenlopende redenen. Omdat ik voelde dat ik iets doorprikt had. Omdat ik inzichten had gehoord waarvan ik kon vermoeden dat de lezer er iets aan zou hebben, of zich erdoor gesterkt zou voelen. Omdat iets me had geraakt. Omdat ik van iemand onbegrensde openheid kreeg, ook al was die dat voordien misschien niet van plan geweest. Omdat ik de mens achter de façade mocht zien.

Mijn immense dank gaat uit naar Dirk De Wachter, niet alleen voor het ontwikkelen van de vragen, maar ook voor het warme contact en het grote vertrouwen. Ik draag de professor een bijzonder warm hart toe en het is met een enorme fierheid dat ik zijn vragen stel aan wie ze wil beantwoorden. Ik ben geen psychiater, ik maak geen persoonsanalyses, dat hoeft ook niet. De gesprekken: ik zal ze nooit met dezelfde kunde, dezelfde expertise en dezelfde achtergrond voeren als hij. Ik ben slechts de journalist, de tussenschakel. Maar ik kan het wel naar best vermogen doen, in de geest van hoe hij het zou willen.

Ook dank aan DPG Media, het huis waarbinnen deze interviewreeks vorm mocht krijgen. Het is een voorrecht om te mogen werken in een omgeving waar ideeën kansen krijgen en waar erkenning geen uitzondering maar regel is.

DE VRAGEN

In de winter van 2019 benaderde *Het Laatste Nieuws* mij met de vraag om mee te werken aan een nieuwe interviewreeks. Wie mij kent, weet dat ik kritisch ben over de voorstellen waar ik 'ja' op zeg. Ik doe niet mee aan 'De slimste mens', en spelprogramma's interesseren me niet. Ik ben een academicus, geen entertainmentfiguur. Maar het is, naast veel andere dingen, de job van een academicus om zijn vakgebied een menselijk gelaat te geven. Academici moeten over de schotten van hun vak kijken, vind ik. Ze mogen zich niet opsluiten in de ivoren toren van het therapeutische werk. En al zal niet iedereen me de samenwerking met een populaire krant in dank afnemen, na wat aarzeling en overleg zei ik 'ja'.

Het verzoek was duidelijk: ik moest nadenken over interviewvragen en dat heb ik gedaan. Ik heb het gedaan in Parijs, de stad waar ik graag verwijs en waar ik rond de jaarwisseling een paar weken doorbracht. Parijs is, telkens opnieuw, betoverend voor mij. Ik had lectuur meegenomen want ik had me voorbereid. In binnen- en buitenlandse publicaties had ik gezocht naar soortgelijke interviewconcepten en dat had me al enigszins geïnspireerd. In Parijs gaf ik er dan mijn eigen twist aan, geïnspireerd op wie ik ben en hoe ik naar de wereld kijk.

Ik vind het, als psychiater, mijn missie om complexe, ingewikkelde dingen voor een groot publiek begrijpelijk te maken zonder populistisch, simplistisch, oppervlakkig of onnozel te worden. Hoe belangrijk dat is, heb ik jaren geleden ondervonden, toen ik door Similes werd gevraagd om lezingen te gaan geven over psychiatrische stoornissen. Similes is de vereniging voor familieleden van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Plots stond ik in zalen te spreken over depressie, over anorexia, over psychose, over borderline en

niet alleen bleek ik daar enige aanleg voor te hebben, ik merkte ook hoezeer mensen ervoor openstonden om die voor hen onbekende wereld te ontdekken. Ik heb alle parochiezalen van het Vlaamse land gezien. Eerst voor groepjes van vijftien man, later voor groepen van vijftig man, en op het einde waren de zalen vaak vol, soms bleef geen enkele stoel onbezet en stonden de mensen zelfs recht. Het was niet de bedoeling, maar het is zo gegaan.

Ik heb op die manier een zekere bekendheid gegenereerd, die pas echt is ontploft toen ik in 2011 mijn boek *Borderline Times* schreef. Sindsdien is het nog meer dan ervoor mijn missie geworden om psychiatrie begrijpelijk te maken voor gewone mensen. Niet meer via parochiezalen, maar nu via culturele centra, via boeken en via de media, om ervoor te zorgen dat het woord 'psychiater' voor mensen geen vreemd begrip meer is, want op een dag moeten ze er misschien naartoe en dan is het goed dat ze ermee vertrouwd zijn. Je bent niet 'zot' als je naar een psychiater gaat — dat is een misvatting waar we van af moeten. Mensen botsen in het leven op problemen of ze dragen een kwetsbaarheid mee, en de psychiater is gewoon maar degene met wie ze op die momenten komen praten. Bekende mensen hebben die kwetsbaarheid ook en ik vond het voorstel van *Het Laatste Nieuws* een mooie manier om dat bespreekbaar te maken.

Ik heb geen random vragenlijst willen ontwikkelen, er moest een re-denering, een opbouw, een idee achter zitten. Dat idee is geworden: de tijdslijn van het leven overspannen. Een mens wordt geboren, hij sterft en daartussen ligt een leven aan ervaringen, aan moeilijkheden, aan liefde, aan kwetsbaarheid en aan kansen. Ergens in dat omvangrijke geheel zitten ook dromen. Ik heb, als student, mijn maturiteitsproef gemaakt over de Traumdeutung van Sigmund Freud en ik ben daar achteraf, als psychiater, niet meer echt mee bezig geweest, maar het blijft wel intrigeren, vandaar dat ik er de eerste vraag van heb gemaakt.

Aansluitend vraag ik naar de eerste kinderjaren. Dat is voor een psychiater een onvermijdelijk, zeer betekenisvol thema. Iemands kinderjaren zijn vaak bepalend voor wat er in het latere leven gebeurt. Die twee zijn weliswaar niet altijd lineair causaal verbonden met el-

kaar, maar toch. Wanneer ik in mijn praktijk aan een patiënt vraag naar z'n kinderjaren, wil ik natuurlijk graag dat antwoord kennen, maar het meest nieuwsgierig ben ik naar de manier waarop hij dat antwoord brengt. Praat hij over zijn kindertijd op een betekenisvolle, waarachtige manier? Of doet hij het net heel erg feitelijk? Mensen durven op vragen al eens betekenisvermijndend antwoorden — vooral politici zijn daarin getraind — en als psychiater voel ik dat snel aan. Maar evengoed gebeurt het andere uiterste en vertellen mensen al meteen dingen die ze nooit eerder hebben verteld. Als er gaten in de kindertijd zitten, kijk ik daar meestal naar als een signaal, want gaten in een kindertijd willen vaak zeggen dat er dingen gebeurd zijn die niet geweten mogen worden. Trauma's.

Zelf kijk ik naar mijn eigen kindertijd als liefdevol. Ik kom uit een gezin dat bestond uit twee ouders, een jongere broer en ikzelf. Mijn vader en mijn moeder waren lieve mensen die ons graag gezien hebben, maar wat bijzonder was aan mijn kindertijd, is dat mijn broer en ik graag werden gezien, niet alleen door onze ouders, maar ook door een grote stamboom van mensen die geen kinderen hadden. Mijn moeder had twee broers die priester waren, mijn vader had een getrouwde zus zonder kinderen, er was ook nog een teruggekeerde nonkel-missionaris uit Congo en zo waren er nog een paar. Die grote diversiteit aan mensen en aan verschillende zienswijzen heeft me, achteraf bekeken, gevormd en zorgt er tot op de dag van vandaag voor dat ik op verschillende manieren naar de wereld heb leren kijken.

We woonden in Boom, ik noem dat weleens een gedepriveerde streek. De straat waar ik geboren ben, is nu grotendeels verlaten. Er is veel leegstand, het maakt mij steeds triest als ik er nu doorloop.

Als ik inzicht probeer te krijgen in iemands leven, doe ik dat graag aan de hand van transgenerationele patronen. Waar komen mensen vandaan en waar gaan ze naartoe? Hoe zijn hun relaties met grootouders, ouders, kinderen en — als die er al zijn — kleinkinderen? En welke liefdevolheid stroomt daar door?

Mijn dochter lag onlangs in het ziekenhuis en ze stuurde me een foto. Ze droeg een armband en een ring van haar beide grootmoeders. 'De

oma's zijn erbij', schreef ze en dat vond ik prachtig, want daarmee toonde ze het grotere transgenerationele verband aan. Transgenerationele verbanden gaan over wat mensen in het leven hebben meegekregen aan waarden, aan verhalen, aan liefdevolheid. Als je wilt weten wie iemand is, is het belangrijk om die verbanden in beeld te krijgen.

Ik heb, toen ik de vragen opstelde, een al te psychiatrische insteek willen vermijden. Het kan niet de bedoeling van een krantenartikel zijn om iemands anamnese te maken. Maar wat ik wel heb gedaan, is min of meer de thema's behandelen die ik ook aanraak bij de patiënten in mijn praktijk. Met het verschil dat ik in mijn praktijk fors doorvraag. Of soms het tegenovergestelde: dat ik voorzichtiger ben als de dingen te moeilijk blijken te zijn.

Het leven is een onvoorspelbaar, noodlottig pad waarin niet alleen toevalligheden een rol lijken te spelen, maar ook bijzondere ontmoetingen, en ook daar wijd ik twee vragen aan. In mijn eigen leven was er zo'n bijzondere ontmoeting in mijn middelbare school, toen ik vijftien was, met mijn leraar Nederlands. Hij sprak over *De avonden* van Gerard Reve en dat boek heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat ik psychiater ben geworden. De tweede, heel betekenisvolle ontmoeting had ik met mijn vrouw. In een wereld van zes miljard mensen ben ik haar toevallig tegengekomen, maar wat erop volgde heb ik niet aan het toeval overgelaten. Ik ben zwaar voor haar gegaan. De psychiatrie en mijn vrouw zijn in mijn leven de enige dingen die ik niet louter aan de absurde noodlottigheid van het bestaan kan toeschrijven. Dat waren bewuste keuzes. Strijdpunten. Wilsbeschikkingen.

Toen 'De levensvragen' in *Het Laatste Nieuws* begonnen te verschijnen — eerst nog onder de titel 'De 16 vragen van De Wachter' — ben ik daar door cliënten, maar ook gewoon op straat, veel over aangesproken. De interviews hadden hen aangezet tot denken, zeiden ze. Op een dag was ik in De Roma in Antwerpen, ik moest er spreken voor Young Feniks, een vereniging van mensen met een migratieachtergrond. In de zaal zaten veel jongeren van allochtone origine, dat is een publiek waarbij ik niet zoveel bekendheid geniet en waarmee het soms wat moeilijker aansluiting vinden is. Maar nu kenden ze me, ze zeiden 'maar meneer, gij zijt die van "De 16 vragen"' en dat vond ik enorm

aandoenlijk. Waardoor ik, toen ik dan uiteindelijk begon te spreken, mijn boodschap ook beter kon overbrengen en meer impact had.

Bij het verschijnen van de eerste interviews was ik kritisch. Ik had me voorgenomen, als het niet goed was, dat ik het zou zeggen. Ik hield de mogelijkheid open om na een jaar te zeggen 'dank u, maar het is goed geweest, ik zou liever hebben dat het nu stopt want ik voel me er niet helemaal goed bij'. Alleen ben ik nooit op dat punt gekomen omdat de reeks op geen enkel moment plat populistisch is geworden. Het is een interviewformat geworden dat een breed publiek aanspreekt zonder oppervlakkig en onnozel te worden. Bovendien is Sabine Vermeiren werkelijk de perfecte journalist voor dit project. Ze voelt goed aan waar ik met mijn vragen naartoe wil, we zitten op dezelfde golflengte. Ze vindt steeds de juiste toon tussen de complexiteit van het leven en de toegankelijkheid van het lezen. De manier waarop de vragen worden aangebracht, is vaak belangrijker dan de vragen zelf, dat weten we goed uit de psychotherapie.

Ik kijk naar de reeks als een uitnodiging, een *invitation à la danse*. Vroeger, toen ik als jongeling naar thé dansants ging, kwam tegen het einde 'de kuskedans' en werd je ten dans geïnviteerd. Je kon 'ja' zeggen, je kon 'nee' zeggen, je kon onbehouden en betekenisloos meedansen, maar je kon elkaar in de dans ook vinden. Hetzelfde geldt voor de mensen die door Sabine geïnterviewd worden. Ze krijgen een *invitation à la danse*. Er wordt een opening gecreëerd en ze kiezen zelf wat ze daarmee doen. Niet iedereen slaagt erin waarachtig iets van zichzelf te tonen, dat is trouwens niet gek, ik merk dat ook in mijn praktijk. Er zijn mensen die zich pas na een paar gesprekken enigszins openstellen. Ik heb zelfs cliënten die ik al jaren zie maar die nog altijd dingen verborgen houden, ook voor zichzelf. Omdat ze te moeilijk, te lastig, te onmogelijk of te verdrietig zijn. Als psychiater moet je dat respecteren. Sommige dingen blijven soms zelfs beter verborgen omdat ze anders niet te dragen zijn.

We leven vandaag in een wereld waarin kwetsbaarheid geen taboe meer is. Mensen praten over hun emoties, over hun worstelingen en dat is goed, dat is ook een van de sterktes van deze interviewreeks. Als mensen op een genuanceerde, voorzichtige maar niet

mis te verstane manier vertellen over de dingen die hun zijn overkomen — hun opvoeding, de scheiding van hun ouders, eventueel misbruik — creëert dat maatschappelijk draagvlak voor het tonen van kwetsbaarheid. Het nodigt uit om dat zelf ook te doen. ‘Want als zelfs een bekende Vlaming met honderdduizend Instagramvolgers het soms moeilijk heeft, is het misschien niet gek dat ik het ook wel eens moeilijk heb.’ Wat dan weer de stap verkleint om hulp te zoeken bij een psychiater.

Al wil ik er als psychiater ook over waken dat we van ons emotioneel leven geen TikToks maken. Niet alle private dingen moet in gore details, met een onbegrensde emotionaliteit te grabbel worden gegooid voor het grote publiek. Dat hebben ‘De levensvragen’ op geen enkel ogenblik gedaan. Ik geloof graag dat ‘De levensvragen’ uitnodigen om op een voorzichtige, bedachtzame manier waarachtigheid te tonen binnen de grenzen van het draaglijke.

Ik heb in de interviewvragen, behalve kwetsbaarheid, ook schoonheid en creativiteit willen behandelen. Ik vraag mensen of ze in schoonheid en creativiteit ooit troost hebben gevonden omdat ik weet dat het antwoord in veel gevallen ‘ja’ is en ze op die manier, alsnog, de lastigheden benoemen die ze in eerdere vragen uit de weg zijn gegaan. Ik kijk naar de vraag over schoonheid graag — opnieuw — als een nieuwe *invitation à la danse*. Na de wals: de tango. Om te kijken of die beter werkt. Het is vragen naar hetzelfde, maar dan op een andere manier, langs de kant van waar het mooi is. Troost in schoonheid is heel wezenlijk, ook wanneer het goed gaat, want dan is er altijd nog de troost voor het bestaan zelf. Mensen worden ziek, ze sterven, er is iets met hun kinderen of de baas doet ambetant. Er zal altijd iets zijn en dan kan schoonheid een manier zijn om dat te dragen.

Zelf ben ik iemand die die troost voortdurend vindt. Ik ben een cultuurmens. Cultuur is voor mij niet de kers op de taart, maar de bodem van de taart. Ik laaf me er dagelijks aan. Muziek, literatuur, beeldende kunst, theater, dans: dat is zoals ademen — een noodzakelijk gegeven om te kunnen leven. Je ziet dat ook aan het huis waarin ik leef. Het is een soort wonderkamer van geschiedenis.